

FOs skriftlige innspill til høring om statsbudsjettet 2026 til helse- og omsorgskomiteen

FO er fagforeningen for 38 000 sosialarbeidere, og organiserer barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Vi representerer sentrale profesjoner i helse- og omsorgssektoren, og vil med dette gi våre innspill til helsebudsjettet for 2026.

Regjeringens varslede helsereform skal både møte utfordringene med mangel på personell og manglende sammenheng i tjenestene. FO mener økt vektlegging av sosialfaglig kompetanse vil være avgjørende for å lykkes bedre på begge områder. I tillegg må det satses helhetlig på forebygging på tvers av alle sektorer.

Fordi helsepersonell vil være en knapphetsressurs framover er det svært viktig å innlemme den kompetansen som sosionomer, barnevernspedagoger og vernepleiere besitter. Derfor mener FO at sosialfaglig kompetanse må inngå som en naturlig del av grunnbemanningen i hele helsesektoren i langt større omfang enn i dag. Flere av enkeltsatsingene som gjøres i dette budsjettet bør tydeligere løfte fram at sosialfaglig kompetanse inngår i tverrfagligheten. Sosialarbeidere, som sykehussosionomer, kan bidra til økt vektlegging av forebygging og mer helhetlige behandlingsløp som ivaretar både medisinske og sosiale faktorer. En større vektlegging på tverrfaglighet og sosialfaglig kompetanse vil dessuten kunne bidra til å frigjøre tid for annet helsepersonell, besparelser ved færre svingdørspasienter og korte ned ventetid.

FO hadde forventet en rød tråd av forebygging gjennom dette statsbudsjettet, og mener det nå trengs en helhetlig forebyggingspakke på tvers av departementer og tjenester. Behovet for å satse mer på forebyggende barne- og ungdomsarbeid har blitt understreket av svært mange, og er sterkt vektlagt i både rusreformen, opptrappingsplanen for psykisk helse og i folkehelsearbeidet. Vi finner flere gode enkeltelementer i budsjettet, som for eksempel satsningen på lavterskel psykisk helsehjelp i kommunene og styrkingen av ambulante team til barn på barnevernsinstitusjoner, og at regjeringen legger vekt på at disse tjenestene må legges til der barna og de unge er.

For å lykkes med regjeringens intensjoner på folkehelseområdet og innenfor rusarbeidet mener FO at kommunenes handlingsrom til å jobbe forebyggende blir helt avgjørende. Det er kommunene som kan sørge for at tiltakene når helt fram til der folk bor og at helsebegrepet kan breies ut i møte med de lokale utfordringene og ressursene. En stabil og trygg kommuneøkonomi er helt avgjørende for å lykkes med regjeringens satsninger på helseområdet.

Konkrete forslag til helse- og omsorgskomiteen:

Kap. 714 Folkehelse

Se over om kommuneøkonomi

Kap. 733 Habilitering og rehabilitering

Helsedirektoratet arbeider med en nasjonal handlingsplan for habilitering og rehabilitering, som skal være ferdig i løpet av 2025. Planen skisserer utfordringsbilde, mulighetsrom og forslag til forbedringstiltak. FO mener handlingsplanen må behandles politisk så Stortinget får mulighet til å ta stilling til prioriteringer og føringer for planen. Videre må det settes av midler til å gjennomføre denne.

FO anbefaler:

- Sørg for at handlingsplan for habilitering og rehabilitering følges opp og at det avsettes tilstrekkelige midler for å implementere og gjennomføre planen.

Kap. 760 Kommunale helse- og omsorgstjenester

Mange av FOs medlemmer jobber med tjenester til personer med utviklingshemming. Vi får mange bekymringsmeldinger fra ledermedlemmer og tillitsvalgte i tjenestene om nedskjæringer og kompetanseutfordringer. To undersøkelser gir god dokumentasjon på manglende kompetanse i tjenestene til utviklingshemmede¹. Utfordringen med lav tjenestekvalitet er strukturell og handler blant annet om rammevilkår, stor andel ansatte uten formell utdanning, høy vikarbruk og turnover. FO dokumenterte at 20.000 vernepleiere mangler. En helhetlig opptrappingsplan for systematisk forbedring av tjenester til personer med utviklingshemming, som også inkluderer rekrutteringstiltak, må derfor utarbeides.

Det mangler koordinerende sosialfaglige enheter i mange kommuner, noe som gjør samarbeidet mellom spesialist- og kommunehelsetjenesten vanskelig. Sykehussosionomer i helseforetakene fyller en viktig rolle, men tilsvarende funksjon mangler i kommunene. Det er positivt at allmennlegetjenestene skal gjøres mer tilgjengelige med flere oppgaver til sykepleierne. FO vil påpeke at inngangen til kompetanse bør breddes ut og at sosialarbeidere vil være svært viktige for eksempel fastlegens oppfølging av personer med rusmiddelavhengighet.

FO anbefaler:

- Utarbeid en helhetlig opptrappingsplan for å styrke levekår og tjenester til personer med utviklingshemming, inkludert målrettede tiltak for å rekruttere og beholde kompetanse i tjenestene.
- Etabler prosjekt der primærhelseteamene og fastlegekontorene utvides med sosialfaglige ressurser

Kap. 732 Regionale helseforetak

FO mener at helseforetakene i for liten grad benytter sosialfaglig kompetanse. Sosialarbeidere, som sykehussosionomer, kan bidra til helhetlige behandlingsløp som ivaretar både medisinske og sosiale faktorer, som økonomi, bolig og psykisk helse og kan korte ned ventetider ^[OBJ]²^[OBJ] millioner kroner^[OBJ], men må ses i sammenheng med besparelser ved målsetting om færre svingdørspasienter.

FO støtter regjeringens satsning på psykisk helse og rusfeltet, men understreker at sosialfaglige profesjoner er avgjørende for å sy sammen helhetlige behandlingsløp som tar hensyn til somatiske, psykiske og sosiale forhold samtidig.

¹ <https://www.fo.no/nyheter/nyhetsarkiv/norge-trenger-flere-vernepleiere/>

² <https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2024/svar-pa-budsjettsporsmal/id2994713/?expand=3009658&page=37>

FO anbefaler:

- Øk antallet sykehussosionomer for å sikre helhetlig pasientbehandling.
- La minst ett av de nye «Prosjekt X»-tiltakene dreie seg om hvordan økt bruk av sosialfaglige profesjoner innen sykehusene kan gi bedre pasientforløp, innen somatikk, rus og psykisk helse, og mellom kommunale helse- og spesialisthelsetjenester.

Kap. 765 Psykisk helse, rus og vold

Lavterskeltilbud handler ikke bare om forebygging av rus og psykiske lidelser, men bidrar også til å bygge tillit og trygghet og forebygge kriminalitet. FO mener kommunene både bør få rom til å utvikle nye lavterskeltilbud, men også videreføre gode eksisterende tiltak. FO vil påpeke at de samlede midlene knyttet til rusfeltet ikke tilsvarer de forventningene vi har til regjeringens varslede innsatser på rusforebyggings- og rusbehandlingsfeltet.

FO anbefaler:

- Øk satsningen forebygging, oppsøkende virksomhet og tiltak mot overdoser.

Kap. 783 Personell

Offentlige spesialistgodkjenninger må romme flere profesjoner enn det som er signalisert i Nasjonal helse- og samhandlingsplan. Dette ble diskutert i forbindelse med behandling av rusreformens del 2³, og det var generell enighet blant komiteens medlemmer om at det må etablere en offentlig spesialistgodkjenning innen psykisk helse, rus og avhengighet for sosialfaglige yrkesgrupper. Dette må følges opp siden det er en fare for kvaliteten på tverrfaglige, helhetlige tilbud dersom ikke barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere også er omfattet av spesialistgodkjenningsordningen. Problemet oppstår når godkjenninger skal begrenses til kun en profesjon i et tverrfaglig felt.

FO anbefaler:

- Det må settes av midler for å etablere en offentlig spesialistgodkjenning innen psykisk helse, rus og avhengighet for sosialfaglige yrkesgrupper.

Kap. 2752 Refusjon av egenbetaling

Det er positivt at det skal være gratis for 16- og 17-åringer å gå til fastlege og å få hjelp hos legevakt. Samtidig er det lagt til en prisjustering på egenandelstaket, noe som er en økning på 128 kroner. FO vil påpeke at for å redusere sosial ulikhet i helse så er egenandelen i seg selv i barriere, og det hjelper ikke å øke egenandelen år etter år.

³ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2024-2025/inns-202425-155s/?all=true>